

	Bibliotheek gemeente Opmeer
	Kader en speerpunten voor beleid

Postregistratienummer	
	16.0012820

Bibliotheek gemeente Opmeer

Kader en speerpunten voor beleid

Definitief

Versie	Status	Sector	Afdeling	Auteur	Paraaf
	Definitief	SLZ	SV	van Veldhuizen	
Vastgesteld door	Datum				Gecontroleerd
B&W					
Gemeenteraad					

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. Bibliotheek: de opdracht aan de gemeente
 - Bibliotheekwetgeving
 - Sociaal Domein
3. Huidige situatie in Opmeer
 - Bibliotheekfeiten
 - (Regionaal) bibliotheekbeleid
4. Regionale samenwerking in de toekomst: Westfries Cultureel Netwerk
5. Toekomstvisie van de bibliotheek: Het Ontwikkelhuis
6. Uitdagingen voor de bibliotheek en de gemeente Opmeer
7. Het vervolg

1. Inleiding

Net als in veel andere gemeentes is er bij bestuurders van Opmeer behoefte aan bezinning op de rol van de openbare bibliotheek. Onder invloed van digitalisering en ontlezing is overal in Nederland het aantal leden en uitleningen in de afgelopen jaren sterk gedaald. Deze ontwikkeling is bij veel gemeentes aanleiding geweest om fors te gaan bezuinigen. De laatste tijd echter lijken bezoekersaantallen zich te stabiliseren. Bestuurders zijn zich bewust van de noodzaak om juist in de voortdurend veranderende kennissamenleving mensen te blijven ondersteunen met informatie en ontplooiingsmiddelen. De bibliotheek kan daarbij belangrijk blijven mits de traditionele taakopvatting wordt aangepast en een meer actieve maatschappelijke rol wordt ingenomen. In de regio West Friesland leidde de noodzaak tot bibliotheekvernieuwing tot een gezamenlijke wens van gemeentebestuurders om het bibliotheekwerk onder te brengen in een netwerkorganisatie samen met andere cultureel-educatieve instellingen, met name die voor muziekonderwijs. Voor dit Westfriesse Culturele Netwerk (WCN) werden een intentieverklaring en uitvoeringsplan opgesteld. Tot nu toe heeft het college van Opmeer beide documenten niet onderschreven omdat er nog veel onduidelijkheid bestaat over de toekomst van het lokale muziekonderwijs en de lokale opdracht voor de bibliotheek. In dit document worden de uitgangspunten voor het lokale bibliotheekbeleid geformuleerd, rekening houdend met bovenstaande ontwikkelingen. De uitdagingen van het bibliotheekwerk in Opmeer en bestuurlijke wensen worden toegelicht. De nota is het startpunt voor het uitwerken van een aantal toekomstscenario's die in een latere fase aan het college worden voorgelegd.

2. Bibliotheek: de opdracht aan de gemeente

Bibliotheekwetgeving

Op 1 januari 2015 is de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) van kracht geworden. Deze bibliotheekwet regelt de digitalisering van de openbare bibliotheek en zorgt voor structurele financiering daarvan door de Rijksoverheid. In de wet is vastgelegd dat iedere Nederlander toegang moet hebben tot een openbare bibliotheek, zowel in fysieke als digitale vorm. De fysieke vorm kan variëren van een bibliobushalte of een zelfbedieningsbibliotheek tot een hoofdvestiging met uitgebreide functies.

In de wet is geen verplichting voor gemeenten opgenomen om een openbare bibliotheek te hebben. Heeft een gemeente die wel, dan moet zij bevorderen dat de bibliotheek voldoet aan bepaalde eisen om deel te kunnen nemen in het landelijke stelsel. In de praktijk hebben slechts enkele gemeenten in Nederland geen formele bibliotheek. In die gevallen zijn er wel vrijwilligersbibliotheken en/of afspraken met buurgemeenten over het gebruik van hun bibliotheek. De taken van de bibliotheek zijn in de Wsob samengevat in 5 kernfuncties:

1. ter beschikking stellen van kennis en informatie;
2. bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie;
3. bevorderen van lezen en het laten kennismaken met literatuur;
4. organiseren van ontmoeting en debat; en
5. laten kennis maken met kunst en cultuur.

Een toelichting op de wijze waarop deze functies in Opmeer worden ingevuld volgt in hoofdstuk 3.

Sociaal domein

De bibliotheek kan een belangrijke partner zijn bij de opdrachten die de gemeente heeft binnen het sociaal domein (Wet maatschappelijke Ondersteuning 2015, Participatiewet, Jeugdwet en Passend Onderwijs). Deze taken worden in relatie tot de rol van de bibliotheek samengevat in één van de belangrijke speerpunten in het Raadsprogramma van Opmeer 2014-2018:

'Iedereen heeft talenten en is van betekenis voor onze maatschappij. Van iedereen wordt dan ook verwacht dat hij naar kunnen meedoet. Daar waar mensen moeite hebben om het maximale uit zichzelf te halen hebben zij recht op een steuntje in de rug. De gemeente organiseert deze ondersteuning 'dichtbij en vraaggericht' en stimuleert en faciliteert daarbij innovatieve initiatieven. 'Meedoen' is niet vrijblijvend; de ondersteuning wordt mede afgestemd op de inzet van de vrager !'

Meedoen kan alleen als je als burger voldoende bent toegerust om de benodigde informatie te vinden en tot je te nemen, als je jezelf blijft ontwikkelen, als je weet hoe je om moet gaan met nieuwe media en als je actief deel uitmaakt van een (lokale) gemeenschap. De bibliotheek faciliteert de burger hierbij.

3. Huidige situatie in de gemeente Opmeer

Bibliotheekfeiten¹

Opmeer heeft een centrale bibliotheek voor alle inwoners, een jeugdbibliotheek in Hoogwoud en een jeugdsteunpunt in de Weere. Verder is er een wisselcollectie beschikbaar in woonzorgcentrum Zandhove in Spanbroek en worden uitleendiensten op maat aangeboden in wijksteunpunt de Lindehof in Hoogwoud. De Centrale bibliotheek valt onder de verantwoordelijkheid van de Stichting Westfriese bibliotheken en maakt deel uit van het landelijke stelsel van openbare bibliotheken dat de dienstverlening van de landelijke digitale bibliotheek verzorgt en dienstverlening uit andere bibliotheken in Nederland toegankelijk maakt voor alle leden. Deze stichting levert ook het collectiemateriaal en (computer)ondersteuning in De Weere en de diensten in Zandhove en de Lindehof. De Jeugdbibliotheek in Hoogwoud wordt in stand gehouden door een zelfstandige stichting.

Beide jeugdbibliotheken worden bemand door vrijwilligers. Ook de bibliotheekdiensten in Zandhove en de Lindehof worden met behulp van vrijwilligers aangeboden. Het steunpunt in De Weere is gevestigd in basisschool Petrus Canisius. Deze school verzorgt de organisatie en de ondersteuning van de vrijwilligers. De jeugdbibliotheek in Hoogwoud ligt tussen de basisscholen Sint Wulfram en de Adelaar. De twee jeugdbibliotheken beperken zich tot het uitlenen van materialen.

Met een ledental van ruim 3000, heeft de openbare bibliotheek van Opmeer een groot bereik vergeleken met landelijke cijfers. Het landelijk percentage leden is 22% van de bevolking, in Opmeer is dat 28%. Het aandeel kinderen en jongeren (tot 18) jaar is 63%; landelijk is dat 68%. Gemiddeld leent een lid in Opmeer 28 boeken per jaar; het landelijk gemiddelde is 20. Landelijk stijgt het aantal digitale bezoeken en digitale uitleningen van boeken maar dat is niet in lokale

¹ De in deze paragraaf genoemde cijfers zijn gebaseerd op 2015

cijfers weer te geven. Het aantal fysieke bezoeken aan de bibliotheek van Opmeer (dat is niet alleen om boeken te lenen) is in 2015 met 15% gedaald tot 25.000. Dat is een gemiddelde van 2 bezoeken per jaar per inwoner. Landelijk zijn de bezoekerscijfers vergelijkbaar of iets hoger. Naast de collecties (voor jeugd en volwassenen, moeilijk lezende kinderen, laaggeletterden en visueel gehandicapten) en de uitleen biedt de openbare bibliotheek een breed scala aan diensten en activiteiten die deels door vrijwilligers worden uitgevoerd. Voor alle inwoners van Opmeer worden cursussen, lezingen en faciliteiten voor leeskringen aangeboden. Voor ouderen, kinderen en anderstaligen zijn er speciale projecten, onder meer op het gebied van voorlezen, de bibliotheek op school en het opdoen en versterken van digitale vaardigheden. Het aantal activiteiten en deelnemers groeit onder invloed van de partnerschappen die de bibliotheek zoekt met andere maatschappelijke instellingen. In bijlage 1 vindt u een overzicht van het netwerk van huidige samenwerkingsrelaties die de bibliotheek heeft.

In onderstaande tabel staan de kosten, de subsidiebedragen en de eigen inkomsten van de bibliotheken in 2015. Vanaf 2017 wordt op de subsidie aan de Stichting Westfrieze bibliotheken € 25.000 bezuinigd. Deze bezuiniging heeft de bibliotheek kunnen behalen met efficiencymaatregelen zonder het dienstenaanbod in Opmeer aan te tasten.

Instelling	Kosten	Subsidie Opmeer	Overige inkomsten
Stichting Westfrieze bibliotheken, centrale vestiging	€ 357.409	€ 291.224	€ 59.952
Stichting Westfrieze bibliotheken, jeugdsteunpunt De Weere	-	€ 7.425	0
Stichting jeugdbibliotheek Hoogwoud	€ 6.300	€ 5.626	€ 375

(Regionaal) bibliotheekbeleid

De opdracht van de gemeente aan de bibliotheek is geformuleerd in het Convenant bibliotheekwerk 2015-2016, gesloten tussen 6 Westfrieze gemeenten ten behoeve van de aansturing van de Westfrieze bibliotheken (Hoorn uitgezonderd). Bij drie van de vijf kernfuncties die in de Wsob zijn genoemd (lezen, leren, informeren) worden beleidsdoelen vastgesteld. De kernfuncties Ontmoeting & debat en Cultuureducatie zijn niet verder uitgewerkt maar worden geacht verweven te zijn in de andere drie functies. Iedere gemeente koppelt afzonderlijk prestatieafspraken aan de beleidsdoelen.

Beleidsdoelen in het convenant (samengevat):

- Aanbod voor alle inwoners, in het bijzonder jeugd, ouderen en specifieke doelgroepen;
- Actieve netwerkpartner;
- Vraag gestuurd onderwijs ondersteuningsaanbod;
- Ondersteuning bij het vroegtijdig signaleren en verhelpen van taal- en leesachterstanden;
- Gerichte aanpak van laaggeletterdheid;
- Deelname aan project Cultuureducatie met kwaliteit (Cultureren, zie pagina 8);

- Betrouwbare kennis en informatie bieden;
- Kennismakelaar en navigator in de digitale maatschappij;
- Vergroten van mediawijsheid;
- Leesbevordering.

De bibliotheek in Opmeer gebruikt daarbij onder meer de volgende middelen:

- aanbod van en toegang tot een fysieke en digitale collectie;
- speciale collecties voor jeugd, laaggeletterden en mensen met een (lees)handicap;
- professionele ondersteuning bij informatievragen;
- een publieksvriendelijke catalogus;
- een informatieve en actuele website;
- aanbod van cursussen en workshops die bijdragen aan zelfredzaamheid, sociale cohesie, en mediawijsheid;
- faciliteiten voor leeskringen;
- toeleiding tot en begeleiding bij gebruik van nieuwe media, internet, apps en e-books;
- digitale taalprogramma's;
- voorlichting aan jonge ouders (boekstart);
- voorleesactiviteiten voor jeugd en ouderen;
- bibliotheekdiensten en activiteiten voor scholen, kinderopvang en peuterspeelzalen;
- activiteiten in het kader van landelijke campagnes (Boekenweek bijvoorbeeld).

Er zijn regionaal verschillen in de dienstverlening van de bibliotheek afhankelijk van de subsidies die de gemeentes ter beschikking stellen. Opmeer heeft enige jaren geleden gekozen voor de formule de bibliotheek voor iedereen (in tegenstelling tot de bibliotheek voor het gezin of bibliotheek voor de jeugd/Biebclubs). De bibliotheek voor iedereen is voor jong en oud, de collectieomvang is groter en de aanwezige apparatuur is uitgebreider. De bibliotheek heeft ruimere openingstijden dan bijvoorbeeld een bibliotheek voor het gezin.

4. Regionale samenwerking in de toekomst: Westfries Cultureel netwerk

In 2015 ontstond bij de 6 gemeentebestuurders die in West Friesland gezamenlijk een bibliotheekorganisatie in stand houden, de behoefte om tot een intensievere vorm van samenwerking te komen dan tot dan toe in het convenant voor het bibliotheekwerk geregeld. Deze wens werd ingegeven door:

de behoefte aan een sterke, innovatieve bibliotheekorganisatie, met een duidelijke en eensluidende opdracht vanuit de 6 gemeenten (in plaats van 6 verschillende opdrachtgevers met eigen eisen en systematiek);

- de behoefte aan regionale overeenstemming over de financiering van de bibliotheek;
- de behoefte aan inhoudelijke afstemming en zo mogelijk een gelijk aanbod aan bibliotheekwerk voor alle inwoners van West Friesland met een zo hoog mogelijk voorzieningenniveau;
- gemeentelijke bezuinigingsdoelstellingen die de vraag oproepen of samenwerken tussen gemeentes maar ook tussen instellingen tot kostenbesparingen zouden kunnen leiden;

- de opvatting dat integratie met andere culturele instellingen tot synergie voordelen leidt: bijvoorbeeld samen op zoek naar de vraag van de burger en inhoudelijke afstemming van het aanbod.

In december 2015 werd een intentieverklaring door vier van de zes gemeenten ondertekend met de bedoeling om onder de noemer Westfries Cultureel Netwerk (WCN) te komen tot een:

toekomstbestendige culturele voorziening met bibliotheekwerk, muzikale, beeldende, theatrale vorming en andere cultuur-creatieve disciplines. Het Westfries Culturele Netwerk levert een bijdrage aan een levendige en aantrekkelijke Westfries regio door (digitale) participatie, ontmoeting en talentontwikkeling van alle doelgroepen maar met name jeugdigen en laaggeletterden.

Belangrijke elementen in de intentieverklaring zijn de wens van integratie met andere sociale functies (zorg, welzijn), de bibliotheek als maatschappelijk knooppunt, een netwerk van vindplaatsen, en de uitvoering door vrijwilligers met een hooggekwalificeerde, professionele kern. De gemeentes zetten in op financiering met een basisbedrag per inwoner en een innovatiefonds. Opmeer heeft de intentieverklaring niet ondertekend omdat de behoefte bestond eerst duidelijkheid te hebben over de lokale kaders van het bibliotheek en cultuureducatie beleid (met name muziekeducatie).

In april 2016 volgde op de intentieverklaring een uitvoeringsplan. Hoewel in het uitvoeringsplan een aantal lovenswaardige ambities zijn gepresenteerd werd onvoldoende concreet gemaakt op welke manier het een oplossing biedt voor de behoeftes die in de eerste aanvang de impuls gaven aan de samenwerking. Bovendien bleek het draagvlak bij culturele instellingen voor de integratie van functies binnen een nieuwe organisatie onvoldoende onderzocht en onzeker. Besluitvorming over het plan verliep daardoor moeizaam. De planvorming werd eveneens doorkruist door de verschillende bezuinigingsdoelstellingen van de zes gemeenten.

Op 27 oktober jl. hebben de zes portefeuillehouders geconcludeerd dat er in de betrokken gemeenten op verschillende snelheden en met verschillende verwachtingen wordt gewerkt aan de onderwerpen die van invloed zijn op het WCN. Om die reden is het werken aan het WCN voorlopig stilgelegd. De gemeenten blijven wel samenwerken aan de randvoorwaarden voor het bibliotheekwerk en streven naar een nieuwe convenant voor de periode 2018-2021. Inzet voor dat vernieuwde convenant is een meer transparante en gelijkwaardige financiering van het bibliotheekwerk door een vast bedrag per inwoner als uitgangspunt voor een basispakket aan voorzieningen. De gemeentes kunnen dan ieder apart kiezen voor extra diensten. Daarnaast worden zoals voorheen afspraken gemaakt over de dienstverlening (openingstijden) en de collectie.

5. Toekomstvisie van de bibliotheek: Het Ontwikkelhuis

In haar positionpaper "Het Ontwikkelhuis" (2015) geeft de Westfries bibliotheek een antwoord op de ontwikkelingen in de regio. "Het Ontwikkelhuis" sluit aan bij het rapport van de commissie Cohen² dat de rol van de moderne bibliotheek als volgt omschrijft: De openbare bibliotheek stimuleert, ondersteunt en faciliteert burgers om mee te kunnen doen en bij te dragen aan de

² *Bibliotheek van de toekomst, knooppunt voor kennis, contact en cultuur*, Sectorinstituut Openbare Bibliotheken, Den Haag, januari 2014

moderne kennissamenleving. In het toekomstbeeld dat Cohen schetst ligt de nadruk meer dan voorheen op een actieve maatschappelijke rol van de bibliotheek: de bibliotheek voorkomt en bestrijdt laaggeletterdheid; de bibliotheek heeft een gidsende rol voor iedereen die zich wil ontplooiën; de bibliotheek is een betrouwbare adviseur in de overvloed aan beschikbare (digitale) informatie; de bibliotheek is een laagdrempelige ontmoetingsplek waar van alles wordt georganiseerd; de bibliotheek draagt bij aan de lokale identiteit door het bieden van een podium aan lokale maatschappelijke en culturele organisaties, aansluitend bij de individuele behoeften en lokale aandachtsgebieden.

De Westfriese bibliotheek wil een zichtbare netwerkpartner op regionaal en lokaal niveau zijn en omarmt met "Het Ontwikkelhuis" het idee van een Westfries Cultureel netwerk. Onder de noemer Hart van West Friesland laat de bibliotheek in de paper zien welke maatschappelijke activiteiten en samenwerkingsverbanden al tot stand zijn gebracht. In Opmeer zijn dat gezamenlijke activiteiten met vrouwelijke ondernemers.

Vernieuwende elementen in "Het Ontwikkelhuis" zijn:

- Minder collectie meer connectie: de bibliotheek wil (meer) verbindingen leggen met partners uit het culturele en welzijnsdomein om te komen tot een afgestemd activiteitenaanbod waarbij de bibliotheek een lokale gids- en agendafunctie heeft;
- Streven naar een multifunctionele inrichting en gebruik van de ruimte;
- Streven naar uitbreiding van de openingstijden met onbemande uren;
- Groei en naar een ondernemende organisatie die initiatieven neemt en op zoek gaat naar de vraag alvorens een aanbod te ontwikkelen. De bibliotheek wil haar bezoekers en leden goed kennen en een dienstverlenende, en uitnodigende sfeer uitstralen;
- Zoeken naar zelffinanciering om minder subsidieafhankelijk te worden.

Het jaarplan 2017 wordt opgesteld in overeenstemming met deze toekomstvisie van de bibliotheek.

6. Uitdagingen voor de bibliotheek en de gemeente Opmeer

Uit het voorgaande en uit gesprekken met de bibliotheek en met stakeholders³ in de gemeenschap blijkt dat de bibliotheek in Opmeer voor een flink aantal uitdagingen staat. Samen met de bibliotheek zijn de volgende speerpunten voor Opmeer gedefinieerd:

1. Zichtbaarheid: de bibliotheek is aanwezig in de gemeenschap en speelt een actieve rol;
2. Locatiebeleid: de bibliotheek gaat slim om met bibliotheeklocaties, zet in op verlaging van de huisvestingslasten en multifunctioneel gebruik van ruimte;
3. Samenwerking met andere culturele aanbieders: de bibliotheek onderzoekt de mogelijkheden, bijvoorbeeld met het muziekonderwijs;
4. Regionale samenwerking: de bibliotheek heeft een actieve rol bij de verdergaande samenwerking tussen gemeentes voor een efficiënte en krachtige bibliotheekfunctie in West Friesland

³ Zie voor een lijst met gesprekspartners bijlage 2

1. Zichtbaar en actief

De bibliotheek van de toekomst draagt bij aan actief burgerschap door de inwoners van Opmeer te ondersteunen bij hun informatiebehoefte én het ontwikkelen van de vaardigheden die nodig zijn om deze informatie te gebruiken. Hierbij gaat de bibliotheek actief op zoek naar verbindingen die te maken zijn met andere culturele en maatschappelijke organisaties (in het bijzonder de scholen voor basisonderwijs en instellingen binnen het sociaal domein) voor het gezamenlijk organiseren van activiteiten, het delen van kennis en het onderzoeken van de behoeftes van individuele en groepen burgers. Deze koers resulteert in een vraag gestuurd dienstenaanbod van de bibliotheek.

Mogelijke lokale partners zijn:

- Scholen
- Dorpscentra/wijksteunpunten
- (Amateur)verenigingen
- Opmeer Actief
- Raad en daad en andere (informele) zorgaanbieders
- Opbouwwerk
- Kinderopvang en peuterspeelzalen
- Historische verenigingen

Aandachtspunten:

De gemeente subsidieert de bibliotheken voor een aanbod voor alle scholen. Het aanbod is echter niet voor alle scholen gelijk. In Hoogwoud en in de Weere (3 scholen) bestaat het aanbod uit een collectie en uitleenfaciliteiten. Daarnaast biedt de openbare bibliotheek aan alle scholen het programma De Bibliotheek op school met aansluiting op het digitale netwerk van de Westfriese bibliotheken (Schoolwise) voor het zoeken en reserveren van materialen, groepsactiviteiten en leskisten, voorleesactiviteiten, zomerleesproject etc. Twee scholen in Opmeer nemen het complete pakket de Bibliotheek op school af, twee andere nemen enkele diensten af, 3 scholen nemen niets af.

Een aantal scholen geeft aan het aanbod van de bibliotheek te duur te vinden. Tegelijkertijd zijn zij niet altijd op de hoogte van de nieuwste mogelijkheden voor het vormgeven van een jeugdbibliotheek zoals een biebclub. De bibliotheek geeft aan samen met de gemeente het gesprek aan te willen gaan met de scholen over inzet van de bibliotheek op school.

Houd rekening met Opmeer Actief. Deze organisatie (in oprichting) beoogt een platform te zijn voor lokale aanbieders van sportieve en culturele activiteiten. De bibliotheek kan haar taak eveneens opvatten als een lokale gids en agendafunctie waardoor mogelijk doublures en verwarring ontstaan.

Gezonde en zelfstandige volwassenen gebruiken een fysieke bibliotheek steeds minder om in hun informatiebehoefte te voorzien. Zoek naar nieuwe middelen om de dienstverlening aan hen vorm te geven: afhaalpunten voor digitaal bestelde boeken bijvoorbeeld in plaats van een vaste collectie in een gebouw.

Verschillende actoren binnen het sociale domein (het wijkteam, de werkgroep sociaal domein, wijksteunpunten, opbouwwerkers) zijn op zoek naar manieren om aan te sluiten bij de behoeftes die er bij individuele en bij groepen burgers leven als het gaat om leefbaarheid en zelfredzaamheid. Zij ontwikkelen tools om met de burger in gesprek te komen en te blijven en signalen te vertalen

naar activiteiten en arrangementen van informele zorg. De bibliotheek kan hierbij aansluiting zoeken, bijvoorbeeld om het project voorleesexpres op te zetten: voorlezen aan kinderen bij gezinnen thuis.

2. Locatiebeleid

De bibliotheek herzielt haar locatiebeleid in het licht van haar nieuwe maatschappelijke functies. Verbindingen met maatschappelijke organisaties kunnen leiden tot bibliotheekactiviteiten op zogenaamde vindplaatsen: plaatsen waar mensen samenkomen voor wie de gemeente een ondersteunende en stimulerende rol heeft. Dat kunnen kinderen en jongeren zijn én volwassenen die niet of onvoldoende zelfredzaam zijn en/of niet of onvoldoende participeren in de samenleving. Mogelijke vindplaatsen zijn:

- Wijksteunpunten
- Dorpshuizen
- Club- en verenigingsgebouwen
- Scholen
- Multifunctionele accommodatie (de Weijver)

Andersom wordt de bibliotheekvestiging ingezet en ingericht als ontmoetingsplaats voor de gemeenschap. Deze ontwikkelingen kunnen leiden tot een kleinere centrale vestiging of zelfs het geheel sluiten van een centrale bibliotheek.

Aandachtspunten:

Het locatiebeleid kan ook worden aangegrepen om de regionale samenwerking tussen gemeenten een impuls te geven. Voorbeeld: als de bibliotheek in Wognum (gemeente Medemblik) zou moeten sluiten biedt dat mogelijkheden om de centrale vestiging in Opmeer voor de inwoners van Wognum te profileren.

De huidige bibliotheekvestiging in Opmeer heeft relatief hoge huisvestingslasten: 28% van de totale begroting tegen 22% voor de zes samenwerkende gemeenten gemiddeld. Landelijk is het gemiddelde 20%. Er is een uitdrukkelijke wens bij het gemeentebestuur om de huisvestingslasten omlaag te brengen. Wellicht zijn er mogelijkheden om tot een hogere opbrengst van het ruimtegebruik te komen door de ruimte te delen met maatschappelijke partners of andere cultuuraanbieders (muziekonderwijs). Als de mogelijkheden hiervoor beperkt zijn moet uitgekeken worden naar alternatieve, goedkopere huisvesting.

Eén informant gaf aan dat er in Opmeer behoefte is aan een podiumfunctie.

Binnen de gemeente wordt discussie gevoerd over de verbouw of nieuwbouw van een aantal scholen. Mogelijk gaan scholen gezamenlijk gebruik maken van locaties. Deze ontwikkelingen bieden gelegenheid om ook de samenwerking tussen scholen en de bibliotheek en de discussie over bibliotheeklocaties een vernieuwingsimpuls te geven.

3. Samenwerking met culturele aanbieders, met name muziekeducatie

In het gemeentelijk beleidskader "Cultuureducatie Opmeer" wordt cultuureducatie genoemd als middel om cultuurparticipatie te bevorderen. (Cultuur)participatie draagt bij aan de sociale samenhang en leefbaarheid in de dorpskernen, een belangrijke gemeentelijke ambitie binnen het sociaal domein. De bibliotheek kan hier een rol in spelen door actief de toegang tot kunst en cultuur te stimuleren. Er zijn verschillende voorbeelden waar een nauwe samenwerking tussen cultuur-educatieve instellingen en de bibliotheek succesvol is (Stadkamer- Zwolle, BplusC-Leiden).

Aandachtspunten:

De gemeente Opmeer ondersteunt cultuureducatie door een muziekschool, steun aan het regionale programma Cultureren (zie volgende paragraaf) en meer indirect door subsidies aan een aantal muziekverenigingen. De muziekschool zal met ingang van schooljaar 2017-2018 worden gesloten en plaats maken voor “muziekeducatie nieuwe stijl”. De uitwerking van dit nieuwe format zal eind 2016 zijn beslag krijgen.

De bibliotheek werkt al samen met culturele instellingen binnen het programma Cultureren. Dit programma bedient de gehele regio West Friesland en betreft een kunstmenu en ondersteuningsactiviteiten voor het basisonderwijs bij het integreren van kunst en cultuur in het reguliere lesaanbod. Het kunstmenu voorziet in minimaal één culturele activiteit per schooljaar voor alle basisschoolleerlingen. Alle basisscholen in Opmeer maken hier gebruik van. Penvoerder van het projectplan Cultureren is de cultuureducatie instelling De Blauwe Schuit. Vervolg van het programma voor de periode 2017-2020 is afhankelijk van de voortzetting van provinciale steun.

4. Regionale samenwerking

De bibliotheek kan een regisseursrol nemen in het debat over regionale samenwerking. Daarbij is het van belang dat gemeentes ieder voor zich helder hebben waar zij met hun bibliotheek aan willen werken. De bibliotheek kan de overeenkomsten en verschillen in kaart brengen en aangeven hoe de meeste efficiëntie en synergie is te behalen. De bibliotheek heeft het beste zicht op de wijze waarop regionale afstemming tot een versterking van het bibliotheekwerk kan leiden.

Aandachtspunten:

De behoefte aan transparantie en eenduidigheid (regionaal) in de wijze van financieren heeft al geleid tot een productenboek voor 2017. Dit productenboek wordt in samenspraak met ambtenaren van de Westfriese gemeenten (Hoorn uitgezonderd) nader uitgewerkt. Het productenboek kan aanleiding geven voor het opstellen van prestatieafspraken per product waar de diverse gemeenten ieder een eigen keuze uit kunnen maken.

Het al genoemde locatiebeleid is ook een geschikt thema voor regionale samenwerking.

In het bestuurlijk overleg tussen de portefeuillehouders uit de Westfriese gemeentes is afgesproken om het werken aan het WCN vooralsnog stil te leggen om alle gemeentes eerst de gelegenheid te geven de lokale vraagstukken met de bibliotheek en muziekscholen op te lossen. Op lokaal niveau zullen wel verdere initiatieven in het domein van een cultuur worden ontwikkeld. Daarmee kunnen de diverse eigen trajecten proeftuinen zijn voor een mogelijk later weer op te pakken WCN. Voorbeeld hiervan zijn de ontwikkelingen in de gemeente Enkhuizen.

Verder is afgesproken om het huidige convenant met de bibliotheek te verlengen tot 1-1-2018 en per 1-8-17 te komen tot een nieuw en breder convenant met daarin o.a. geregeld:

- Een 4 jarig convenant niet parallel lopend met de verkiezingen;
- Een vast bedrag per inwoner als uitgangspunt is voor een gezamenlijk overeen te komen basispakket;
- Ruimte voor plus-pakketten voor individuele gemeenten;
- Afspraken over dienstverlening, financiële dekking en collectie.

5. Het vervolg

Een actieve inzet en onderzoek van de bibliotheek op bovengenoemde thema's leidt in nauwe samenspraak de gemeente tot een aantal scenario's voor de bibliotheek in Opmeer. Deze scenario's geven antwoord op de volgende vragen (in willekeurige volgorde):

- Hoe worden de kernfuncties van de bibliotheek in Opmeer vervuld in de jaren 2017-20??;
- Welke doelstellingen en producten horen daarbij?
- Hoe gaat de bibliotheek om met verdergaande digitalisering, hoe kan daar met de dienstverlening op worden aangesloten en welke gevolgen heeft dat voor de fysieke bibliotheek?
- Hoe weet de bibliotheek welke vragen en behoeftes er leven bij de inwoners van Opmeer?
- Welke doelgroepen krijgen prioriteit en wat zijn de vindplaatsen van die doelgroepen?
- Welke verbindingen maakt de bibliotheek met andere maatschappelijke partners en met (groepen) burgers en hoe blijft de bibliotheek blijvend met die partners en met de burgers in gesprek;
- Welke samenwerking is mogelijk met andere culturele aanbieders;
- Welke mogelijkheden zijn er om de huisvestingslasten van de bibliotheek omlaag te brengen;
- Welke gevolgen hebben de keuzes die gemaakt worden voor de locaties die worden ingericht?
- Wat zijn de financiële consequenties van de keuzes die gemaakt worden?
- Hoe kan verdergaande gemeentelijke samenwerking het bibliotheekwerk in de regio West Friesland versterken?

Als er duidelijkheid is over de uitkomsten van het onderzoek naar scenario's kan een participatietraject worden gestart met de inwoners van Opmeer. De vorm waarin dat gebeurt is afhankelijk van de resultaten die het onderzoek heeft opgeleverd. Wellicht kunnen er een aantal keuzemogelijkheden aan de burgers worden voorgelegd. Het is ook mogelijk dat het gesprek met de burger over de bibliotheek wordt aangegaan met behulp van tools die binnen het sociaal domein voor burgerparticipatie worden ontwikkeld. De definitieve keuzes en eventueel verder te ontwikkelen beleidsrichtingen worden voorgelegd aan de Adviesraad Sociaal Domein, het college en de gemeenteraad.

Bijlage 1.

Overzicht netwerk

Openbare bibliotheek Opmeer

samenwerkingspartners	type activiteit
<i>Zorg/sociaal domein</i>	
Zandhove	voorlezen en uitlening
Wijksteunpunt de Lindehof	Taalcafé en uitlening
De Schakel	Themakisten
Logopedie, focus op interactie	Ouder/kind
GGD	Praten met je baby
GGD	Boekstart voor baby's
Humanitas levensboek	sociaal domein
LHTB	Roze week
<i>Cultuur</i>	
Blauwe schuit	kinderboekenweek
Cinema Oostereiland	kinderboekenweek
Archeologie West Friesland	kinderboekenweek
Westfries museum	kinderboekenweek
Godijn Publishing	schrijven
Verhalenkast	nationale voorleesdagen
<i>Onderwijs/VVE</i>	
Schrijvers School Samenleving	dBOS
Scratchweb/xota	21 eeuwse vaardigheden
PO scholen	div. programma's
Berend Botje	Boekstart in KO
Smallsteps	Boekstart in KO
Biebclubs	bibliotheek op school
<i>Divers</i>	
Uitgeverijen	diverse programma's
Vrouwenorganisaties divers	Internationale Vrouwendag

Bijlage 2.

Lijst van informanten

Rosalie de Jonge	Westfrieze bibliotheken
Astrid Streumer	Westfrieze bibliotheken
Moniek Lucassen	Westfrieze bibliotheken
Ingréthe Karsten	Opbouwwerk, Mee & de Wering
Dagmar Alders	Opbouwwerk, Mee & de Wering
Saskia Molenaar	Bibliotheeksteunpunt de Weere
Ria van Buitenen	De Blauwe Schuit (cultuureducatie West Friesland)
Gert Ruijs	De Blauwe Schuit (cultuureducatie West Friesland)
Helga Overboom	Wijksteunpunt de Schakel
Tanja Harlaar	Wijksteunpunt de Lindehof
Vera Phillips	(voormalig) gemeente Opmeer
Geert Drion	adviseur gemeente Opmeer